

Bogoslovska kronika.

O. Charles de Smedt. Historijska znanost izgubila je smrću de Smedtovom jednog od najglasovitijih svojih reprezentanta.

De Smedt rodio se je god. 1833. u Gandu, a g. 1851. stupio je u družbu Isusovu. Iza svršenih nauka bude zaregjen g. 1863. i odmah imenovan profesorom crkvene povjesti u Louvainu. God. 1876. bude odregjen, da suraguje kod izdavanja djela Bolandista, a g. 1882. sam je primio upravu tog djela u svoje ruke i dao mu stalan pravac. Od g. 1870. izdavao je u francuskoj bogosl. smotri „Études“ niz članaka, koje je kasnije posebno izdao pod naslovom „Principes de la critique historique“. Tim djelom, koje je bilo primljeno s velikim zanimanjem i odobravanjem u znanstvenim krugovima, stvorio si je ugled jednoga od prvih povjesničara.

De Smedt se nije zadovoljio time, da svoje „Principes“ aplicira kod izdavanja glasovitih „Acta Sanctorum“, nego je g. 1882. utemeljio sa druga dva bolandista „Analecta Bollandiana“, — to je neka vrst revije za kritičku hagijografiju — čim je vrlo podigao ugled i upliv samog djela Bolandista.

Institut de France i kraljevska akademija belgijska primila ga je među svoje članove. (Cf. Revue pratique d'apologétique 1911. str. 56).

E. L.

† **Ferretti P. Augusto S. I.** Grurovo sveučilište u Rimu ponosilo se dugo vremena vrsnom silom, revnim suradnikom, plodnim piscem mnogih djela. Dne 1. ožujka o. g. zaklopio

je trudne oči svoje P. Augusto Ferretti, bivši profesor etike ili moralne filozofije u pomenutom sveučilištu. P. Ferretti rodio se u Rimu 31. kol. 1845. stupio je u družbu Isusovu 1862., nauke svoje svršio je većinom u Rimu, a nešto u Engleskoj, gdje je imao prilike naučiti engleski govor. Bio je profesor na Gregorijani kroz dugi niz godina, od 1880. do 1896., a od 1896. do 1901. bio je rektorom istoga sveučilišta, sve dok nije bio izabran za provincijala cijele rimske provincije. Pošto je tri godine i tu časnu službu obavio, povratio se opet knjizi i naucima, koji su mu od svega najmiliji bili. Napisao je „Institutiones philosophiae moralis“, Romae 1887. u 3 sv. II. izd. 1893.; „De essentia boni malique moralis“, Romae 1905.; „L' officio morala della beneficenza“, Roma 1907.; „Il problema morale, esame critico-filosofico“, Roma 1909. osim drugih manjih asketskih djela, a osim toga napisao je više radnja u čuvenom časopisu „La civiltà cattolica“ u Rimu, na pr. njegova studija o djelima H. Spencera, Benthama Stuart Milla, Kanta i dr. Pokojnik je solidnu svoju naobrazbu spojio s rijetkom čednošću, finoćom i uglagjenosti, koja te je iznenagjivala, kad si imao priliku s tim učenjakom da se porazgovoriš. Slava takovu mužu!

Vjerska kriza u Rumunjskoj. Početkom g. 1909. iznio je ministar za bogoštovlje i nastavu, Haret, zakonsku osnovu o reformi sinodalnog zakona. Tom osnovom, koja se protivi dogmama i kanonima, uveo je ministar u generalnu upravu crkve niže

svećenstvo i profesore lajke na teol. fakultetu, koji su u velikoj većini, te će tako ovi odlučivati u upravi crkve. Uz to je državi dao takova prava nad nutarnjim životom crkve, da je time uništen biskupski značaj autokefalne crkve rumunjske. Ta je osnova postala zakonom time, što su uz nju pristali primas rumunjski Minoresco, metropolita moldavski Georgesco i jedan biskup, prem se je tome protivio jedan dio parlamenta i biskup romanski Safirim. Tako bi bila na laki način rumunjska autokefalna crkva postala presbiterijanskom, da se tome nije usprotivio biskup Safirim i prekinuo svako općenje s prije spomenuta tri biskupa i bacio anatemu na nje i na ministra za bogoštovlje i nastavu. Uz biskupa Safirima pristao je otvoreno jedini biskup Kalistrat.

Tako imademo danas u Rumunjskoj zaista dvije crkve: crkvu ortodoksnu na čelu s romanskim biskupom Safirimom i crkvu presbiterijansku s istočnim obredom na čelu s primasom Minorescom.

Kad se je sabor ponovno otvorio, interpelirao je Dissesco, prof. konstitucionalnog prava, prijašnji ministar pravosugja i član konzervativne opozicije, ministra za bogoštovlje i nastavu glede zakona o sinodalnoj reformi. Dissesco je od onih rijetkih političara, koji je kompetentan sudija i u relig. stvarima. On je dokazao, da taj novi zakon nije samo antidogmatičan i antikanoničan, nego i antikonstitucionalan, jer po konstituciji je određen samo jedan sinod, a po novom zakonu uveden je još jedan pod naslovom „visoki konsistorij“. Na tu interpelaciju ministar nije ništa stvarna odgovorio nego je iznio samo lične napadaje. Nakon raznih neprilika bude dozvoljeno govoriti biskupu Safirimu, ali čim je ovaj počeo da govori, ostavili su dvoranu ministar i svi crkv. dostojanstvenici. Safirim je dokazao kako su ministrove tvrdnje i optužbe protiv njega bez temelja — ali uza sve to bude diskusija jednostavno zaključenom proglašena.

Sada se je počeo širiti glas, da će u budućoj sinodalnoj sjednici biskup Safirim biti stavljen pod optužbu i lišen svoje časti — time se je htjelo uplašiti biskupa. Bila je u istinu sazvana izvanredna sinod. sjednica, a na nju je bio pozvan i Safirim, ali je

izjavio, da on ne skida anatemu s riju biskupa tako dugo, dok spomenuti zakon ne bude modificiran. Dne 13. siječnja 1910. zahtijevao je on od sinoda, neka izjavi, da taj novi zakon sadržaje u sebi antidogmatičkih i antikanoničkih dispozicija i da treba tražiti od vlade modifikaciju toga zakona. Taj je zahtjev sinod zabacio. Na to je biskup Safirim podnio tužbu protiv trojice biskupa heretika i zatražio kanonski proces. To je uzbunilo članove sinoda, te su izjavili, da su oni svi pripravnici pristati na njegov zahtjev glede promjene sinod. zakona ako povuče natrag svoju tužbu. Safirim je zaista povukao svoju tužbu natrag, a članovi su sinoda jednodušno izjavili, da taj zakon sadržaje herezu i odlučili su zatražiti, da se zakon promijeni. Petnaest dana iza toga zapitao je u senatu biskup Safirim ministra, što on kani učiniti obzirom na odluku sinoda. Ministar je odgovorio, da ne kani mijenjati zakona. Primas rumunjski došao je u pomoć ministru i izjavio, da je zakon imao do sada već dobrih posljedica i da treba pričekati, dok se vidi, kako će u buduće djelovati, prije nego li se promijeni.

U svibnju god. 1910. bila je opet sjednica sinoda. Tom je zgodom Safirim podnio tužbu protiv primasa radi hereze, fornikacije i plagiata. Krivac hereze je bio zbog toga, što je pristao uz antidogmatički zakon. Plagiat je počinio time, što je na najprostiji način plagirao djela Isusovca Kathreina, a radi fornikacije su ga tužila tri svećenika njegove biskupije. Svakako bi bilo u interesu sinoda, da je tražio, da se te objede dokažu. Biskup Safirim i ona tri svećenika izjavili su se spremnima svaki čas dokazati svoje objede, a u slučaju da ih ne bi mogli dokazati, neka ih kazne. Ali sinod je izbjegavao svaki proces. Svakako je jasno, kad bi bilo ikakove nade, da će proces povoljno ispasti po primasa, da ne bi ni časka častili, a da ga ne provedu — time bi im se ujedno pružila prilika riješiti se neugodnog po njih biskupa Safirima. Sinod je optužnicu jednostavno proglasio ništetnom i kao da je uopće nije ni bilo, te izdao encikliku na narod, u kojoj brani primasa proti gore spomenutih objeda te nadovezuju, da je tužba

biskupa Safirima bez vrijednosti, pošto je on sam krivac velikih pogriješki. Zatim je sinod u svojoj sjednici izjavio, da nema ništa sebi predbacivati, a nakon toga je vlada proglasila sjednicu sinoda zaključenom.

Pošto je sinod tužbu prije spomenutih triju svećenika kao neosnovanu odbio a njih lišio službe, jer su primasa uvrijedili, obratili su se oni na patrijarhu carigradskog Joahima III., koji je daljnja instancija za sinod rumunjski; ali on do sada još ništa nije odgovorio.

Biskup Safirim je sada s obzirom na encikliku sinoda, u kojoj se na njega navaljuje, poslao list predsjedništvu sinoda, u kojem protestira protiv objeda iznesenih u enciklici i traži, da se sazove izvanredna skupština sinoda, u kojoj neka se njemu sudi, ali se toj njegovoj želji nije udovoljilo.

Kada je sinod imao opet držati svoje sjednice, bude opet pozvan i biskup Safirim na sjednice. Ali on je odgovorio pismeno, da ne će sudjelovati kod sjednica sinoda dok bude predsjedao primas Minorresco, koji je optužen zbog plagijata, nemorala i hereze i dok sinod radi objeda, što ih je protiv primasa iznio, ne povede istragu i postupak. Na svršetku dodaje, da će on sve odluke sinoda, koje će izdati pod predsjedništvom primasa, držati ništetnima i protukanonskima.

Na ovaj list Safirima nije se sinod ni obazro. Stoga je biskup romanski po drugi put protestirao, ali taj protest se u sinodu uopće nije ni pročitao. Isto je tako protestovao proti svojoj osudi svećenik Paunesco, pokazujuć, kako je njegova osuda protukanonska, jer je obavljena bez procesa i da nije on bio saslušan.

Konflikt se još nije svršio, a glavni mu je razlog, što se je politika uvela u crkvu. (Isp. Echos d' Orient 1910. str. 48—50., 183—184., 242—244.; 1911. str. 51—54.) E. L.

Historijat o „Angelus Domini“. Megju pobožnostima, kojima se štuje sv. Marija, zauzima jedno od najčasnijih mjesta „Angjeo Gospodnji“ (Angelus Domini). Svakako je zanimivo pitanje, kada i kako je uvedena ta pobožnost? Izvan svake je sumnje, da „Angelus Dni.“ nije sastavljen u jedan put, nego da se je razvijao, dok nije

sredinom 16. stoljeća došao do oblika, koji i danas još ima. Prije se je „Angelus Dni.“ zvao molitva za mir „pro pace“. U Njemačkoj n. pr. se je za zvonjenje na „Angjeo Gospodnji“ rabio izraz „pro pace schlagen“. „Angjeo Gospodnji“ uvijek se shvaćao kao molitva u čast Sinu božjemu, koji je tijelom postao i Mariji, majci njegovoj. U početku molio se „Angjeo Gospodnji“ samo na večer, kasnije u jutro, a napokon i o podne.

Prije se je držalo, da je večernji „Angelus Dni.“ uveden za pontifikata Urbana II. dakle u XI. stoljeću, na saboru u Clermontu u svrhu, da se od sv. Marije isprosi zaštita za križare. Ali to ne stoji, jer isprave, koje o tom govore nastale su pet stoljeća iza dobe Urbana II. Mnogo je veći broj bio onih, koji su nastojali dokazati, da „Angelus Dni.“ potiče od pape Grgura IX. Još i danas to mnijenje zastupaju Bridget, engl. redemptorist i bolandiste. I taj nazor ne će biti ispravan, jer kronista Genebrard, koji to spominje, pripada 16. vijeku, a kronika, koja je nastala nekoliko stoljeća prije njega i na koju se on poziva, o tom ništa ne spominje.

Prvu dosta sigurnu vijest o „Angelus Dni.“, na koji se zvonilo na večer, nalazimo u odlukama franjevačkog generalnog kapitula u Pizi pod generalatom sv. Bonaventure g. 1263. Tamo se je odlučilo, da Franjevci imadu u svojim propovijedima nagovarati puk, da moli „Pozdrav angeoski“, na znak zvona, koji će se dati iza kompletora. Možda je sv. Bonaventura izdao tu odluku pod uplivom bl. Benedikta Singardi-a. Njegov savremeni biograf kaže za Singardi-a „institut fratibus suis antiphonam, quae cantatur post completorium: Angelus locutus est Mariae...“ Kasniji su generalni i provincijalni kapituli tu odluku ponovno potvrdili (god. 1269., 1295.) i odlučili „In primis quod pulsetur in locis singulis de sero campana, ter paulatim, ad honorem Virginis gloriosae, et tunc fratres omnes genuflectant et dicant ter Ave Maria gratia plena.“

Prva službena intervencija sv. Stolicu u prilog ove molitve, na koju se na večer zvonilo, potječe od Ivana XXII. god. 1318. Deset godina iza toga (g. 1327.) naložio je isti papa, da se taj običaj ima uvesti i u Rimu.